

Олена Маруняк

ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ ТА КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ МУЗЕЙ ІМ. РОДИНИ БАБУНЯКІВ У ВЕРБІВСЬКІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ І-ІІ СТУПЕНІВ БЕРЕЖАНСЬКОГО РАЙОНУ

Стаття висвітлює процес формування і розвитку історико-краєзнавчого та культурно-просвітницького музею імені родини Бабуняків у Вербівській загальноосвітній школі І-ІІ ступенів Бережанського району, характеризує зміст експозиції музею.

Ключові слова: родина Бабуняків, Ярослав, Ілярій, Ірина, хор, бандура, школа, стенди, експонати, архів.

Історико-краєзнавчий та культурно-просвітницький музей імені родини Бабуняків у Вербівській загальноосвітній школі І-ІІ ступенів Бережанського району діє як окрема музейна установа і водночас є складовою частиною Вербівського музейного краєзнавчого комплексу [1, с. 345].

Під час створення музею спочатку йшлося просто про перенесення сільського музею із другого поверху Народного Дому до школи на перший. Але назбиралось стільки матеріалів, експонатів, що було вирішено у 2008 р. створити у школі окремий музей. Ініціатором стала директор школи Ольга Федорівна Чернецька, при підтримці батьківського комітету, голови села Ігора Богдановича Чернецького та почесного члена «Просвіти» і члена наукового товариства імені Т. Шевченка Ярослави Богданівни Павлів.

Відзначення сторіччя приходу в село родини Бабуняків біля меморіальної таблиці

Проблема полягала у фінансовому забезпеченні

діяльності музею. Депутати і члени батьківського комітету зібрали грошові пожертви. Працівники школи А. Ф. Чепіль і В. Г. Чепіль переобладнали на першому поверсі великий хол під музей. Із допомогою районної організації партії «Наша Україна» (тодішній голова В. Петровський) були придбані нові сучасні меблі. Голова села І. Б. Чернецький подарував матеріал для стендів, сам провів зварювальні роботи і виготовив розсувні стенди на віконних рамах. За пропозицією співорганізатора музею, просвітянки Я. Павлів оформлено тематичні стенди-книжки. Шкільний майстер В. Г. Чепіль подбав про виготовлення переносних стендів («ходячих»). Учитель праці Чепіль О. В. разом з учнями майстерно вирізьбив вивіску на музей.

На координаційній раді, яка спрямовує музейну справу в селі, було вирішено ширше представити історію «Просвіти», школи, відзначення 25-ліття якої припало на 2008 р., та дещо із побуту с. Вербова. За допомогою учителів та учнів школи було зібрано спогади про вчителів старої школи, учнів, їх досягнення, нагороди.

Музей одержав назву імені родини Бабуняків тому, що вона є однією з найславніших. Їй відведено центральне місце в музеї. Широко висвітлена діяльність колишнього учня школи, світового маестро, лауреата міжнародних музичних фестивалів, 2-х Всеукраїнських премій – імені братів Левка і Богдана Лепких (1999 р.) та Івана Огієнка (2002 р.), заслуженого діяча мистецтв України (2001 р.), почесного члена Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім.Т. Шевченка, бандуриста, співака, диригента, культурно-музичного діяча діаспори Ярослава Бабуняка [2, с. 62] та членів його родини. Батько Ілярій Бабуняк [3, с. 24] був у 20-30-ті роки ХХ ст. управителем школи, диригентом сільського (церковного) славного чоловічого хору, відомого за межами повіту; мати Ольга була педагогом, однією із засно-

Видатні особистості села

вниць шкіл українознавства у Манчестері (Англія); сестра Ірина [4, с. 24] героїчно загинула у лавах УПА.

Експозиція знайомить із нагородами Ярослава та його батька. Тут представлені грамоти, дипломи (близько 40), концертні афіші, диски, аудіокасети, газетні публікації, 20 книг, сторінки яких присвячені маестро, багаторічне листування з родиною із Великобританії (м. Манчестер), копія указу Президента Л. Кучми про присвоєння Я. Бабуняку почесного звання «Заслужений діяч мистецтв України»; спогади та книги, присвячені Ірині Бабуняк, відеоматеріали про її пережахоронення.

Унікальними експонатами виставкової експозиції є римінські бандури учнів Я. Бабуняка – Бориса Боднара (США) та останнього діючого бандуриста Рімінського ансамблю «Бурлака» В. Моти (Канада), виготовлені під керівництвом маестро Бабуняка у м. Ріміні (Італія), де у 1945–1947 рр. за колючими дротами табору перебували полонені українські вояки. Книга «Рімінський ансамбль «Бурлака» у моїй пам'яті» (видавництво ім. О. Теліги, Київ, 2003 р.) з автографом автора Ярослава Паньківа – останнього адміністратора ансамблю, який з 50-их рр. мешкає у Монреалі (Канада), – гарне доповнення експозиції. Бандури Бориса Боднара і Володимира Моти – «мандруючі»: з допомогою співорганізатора музею, голови культурно-просвітницької секції Тернопільського обласного відділення товариства «Україна – Світ» Я. Павлів беруть участь у пропаганді історії кобзарства в Україні

Куточок Вербівської шевченкіани. Рушник міжнародного шевченківського свята на Тернопільщині

та поза її межами, а також – в усіх заходах, які проводить обласний осередок Національної Спілки Кобзарів України (голова М. Євгенєва). Мандрівна експозиція про римінські бандури (2 інструменти і 5 стендів до них) була родзинкою пересувних виставок унікальних старовинних музичних інструментів, присвячених 90-річчю з дня народження бандуриста-

віртуоза, поета, доктора медицини Зиновія Штокалка у Тернопільському обласному та Бережанському краєзнавчих музеях (2011 р.), у козацькій світлиці Тернопільського замку з нагоди Шевченківського свята (2011 р.). Про ці виставки писали обласні, районні, всеукраїнські газети, вони згадувались у передачах обласного й українського радіо.

Рімінські бандури. Мандрівна експозиція

Із цікавістю оглядали рімінські бандури у с. Вербові екскурсанти з Івано-Франківщини і Львова, серед яких була заслужена артистка України, керівник тріо бандуристів «Червона калина» Марія Сорока-Будник, молоді бандуристи, учні музичних шкіл і гості з Тернополя й Бережан, студенти Тернопільського педагогічного університету і державного музучилища, голови громадських обласних організацій, працівники музеїв М. Грушевського і С. Крушельницької зі Львова та багато інших, а в обласному краєзнавчому музеї – гості фестивалю, присвяченого ювілею Зиновія Штокалка. В Тернополі у виставці взяв участь у 2010 р. сам В. Мота. Вдруге В. Мота відвідав музей у школі с. Вербів у жовтні 2012 р. Разом із М. Євгенєвою вони дали з ініціативи музею концерт-реквієм у Народному домі села в пам'ять про Я. Бабуняка, який відійшов у вічність у серпні 2012 р.

В. Моті, як і Я. Бабуняку, указом Президента присвоєно звання «Заслужений діяч мистецтв України». Він успішно виступав уперше з бандурою в Україні в 2006 р. (принагідно, зауважимо, що саме В. Мота – колишній бурлаківець ініціював у 2003 р. відтворення з платівки 1947 р. звукозапису Рімінського ансамблю «Бурлака» на дисках і аудіокасетах. Книгу Я. Паньківа і аудіокасету «Рімінський ансамбль «Бурлака» (Белярія, Ріміні – Італія, 1945–1947 рр.; Англія, 1947–1948 рр.) можна отримати на пам'ятку безкоштовно у Вербівському музеї.

За спогадами Я. Паньківа та В. Моти, в експозиції музею висвітлено процес розвитку української мови, культури в діаспорі, зокрема,

пісні, хорового та бандурного мистецтва. При рімінському хорі «Бурлака», до якого відбір був строгіший, ніж до консерваторії, працювала ще й танцювальна група. Я. Бабуняк, як один із організаторів хору, його соліст і керівник, прагнув ще й створити хоча б малу капелу бандуристів.

У музеї ім. родини Бабуняків

Під керівництвом Я. Бабуняка в Італії, у Ріміні, були виготовлені бандури. «Вони творилися майже з нічого: із дощечок з-під харчових ящиків, із діжок з-під оселедців та сухого молока, які постачали в табір полоненим; головиці до бандур (це була не мала проблема) робили із чудом знайдених кусків дерева; струни – із повалених ві-

йною телефонних дротів та розбитих фортепіано за межами табору; кріплення для струн – з гарматних гільз. І успіх був!» [5, с.28–29]. Було створено тріо, квартет бандуристів і октет з бандурами («мала капела бандуристів»). Ярослав Бабуняк за це добре діло заслужив собі славу професора «рімінської консерваторії» і Батька (з великої літери) бандуристів. Рімінський ансамбль (1945–1947 – Італія, 1947–1948 – Англія, куди перевезли полонених) хоч існував недовго, але зажив собі авторитет у керівників табору. Його члени навіть отримали дозвіл на виїзд за межі табору без охорони. Квартет виступав у всіх таборах полонених, багатьох місцевостях Італії, найбільших містах Великобританії, здобув славу одного з найкращих ансамблів Європи.

Після звільнення з полону, Я. Бабуняк оселився у Великобританії. У 1954 р. здобув перше місце на міжнародному фестивалі у Валії (нині Уельс) і став першим лауреатом міжнародних фестивалів у грі на бандурі. У 1955 р. підтвердив звання лауреата. Дипломи експонуються у музеї. Експозиція «Я. Бабуняк – вроджений диригент, маестро світової слави» займає центральну стіну у музеї, розкриває непересічну постать Я. Бабуняка у царині хорового мистецтва. Він не закінчував нія-

ких хорових студій, науку і тонкощі хорового мистецтва успадкував від батька. Вже у 14 років знав великий хоровий репертуар, співав у професійних хорах В. Осташевського і Т. Лозинського у Львові. Після завершення полону і таборового життя, опинившись у місті Манчестер (Великобританія), заснував хор «Гомін», який був визнаний репрезентативним хором Союзу українців у Великій Британії і успішно функціонував понад 50 років, здобувши багато нагород, звань та світове визнання. Я. Бабуняка світова преса називала неперевершеним, унікальним, феноменальним, вродженим диригентом та генералом української пісні [6, с. 3], [7, с. 5]. Із своїм співучим військом він об'їздив 12 країн, популяризуючи пісню і хорову культуру України. Численні нагороди хору теж експонуються в музеї.

Велика підбірка матеріалів присвячена святкуванню 1000-ліття хрещення України-Руси в діаспорі і ролі Я. Бабуняка у ювілейних відзначеннях. Об'єднавши хори Великобританії навколо «Гомону», він створив 230-особовий «Хор Тисячоліття», а приєднавши до нього хори «Думка» з Америки, «Веснівку» з Канади, хор голландських козаків («Візантійський хор») з Нідерландів, zorganizував 430-особовий зведений хор і виступив у королівській залі Лондона у травні 1988 р. з величким концертом у день відкриття пам'ятника Володимирі Великому – хрестителю України-Русі. Із спогадів громадсько-культурного діяча Великобританії В. Луціва дізнаємося, наскільки це була важка праця для диригента: «Потрібно було володіти неабияким хистом і мати віру в свої сили, щоб створити такий хор-моноліт» [8, с. 151]. У музеї представлені відеоматеріали ювілейного концерту в королівській залі Лондона, а також ювілейного концерту з участю хорів з 8-ми країн із нагоди Тисячоліття у Римі, де Я. Бабуняк теж був головним диригентом. В альбомах розміщено понад 100 унікаль-

У музеї в школі

У сучасній школі

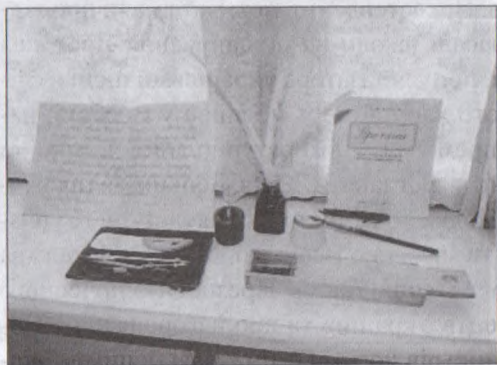
них фотографій з ювілейних святкувань, численні відгуки у пресі, література про ці події з дарчими підписами, а також Подяка Я. Бабуняку від глави УГКЦ кардинала М. Любачівського, аудіокасети із записом Літургії І. Злотоустого у виконанні ювілейного хору Тисячоліття. Ця експозиція доповнена відео- і фотоматеріалами про святкування у Вербові 1020-ти і 1025-ліття хрещення. Чимало матеріалів є про організацію «Пласт», його ювілейні концерти, головним диригентом яких був теж Я. Бабуняк, до 50-річчя українського «Пласту», і його 25-річчя у Великій Британії. Платівка із записом ювілейного пластового хору розійшлася по всіх пластових станицях світу. До 100-річчя українського «Пласту» платівки були переписані на диски. Як і книга «Пласт у Великій Британії», з настанням незалежності диски розіслані по всіх пластових станицях України. Із експонованої книги «Пласт у Великій Британії» дізнаємося: «Я. Бабуняк на пластовому таборі створив всього за три тижні ювілейний 100-особовий хор, концерти якого викликали велике захоплення у глядачів і принесли «Пластові» велику повагу і пошану, а Бабуняку – титул «Добродій українського «Пласту». Я. Бабуняк навчив співати навіть тих, які ще не вміли по-українськи говорити» [9, с. 99].

Широко представлені матеріали про перший приїзд Я. Бабуняка з хором «Гомін» в Україну та спільне турне з чоловічим хором «Гомін» зі Львова. Тут містяться відеозаписи спільних концертів двох «Гомонів» у Тернополі, Бережанах, Львові, запис телепередачі програми «У мажорі і мінорі» на львівському телебаченні, а також великий концерт в Українському Домі трьох хорів «Гомін» – манчестерського, львівського і київського; безліч статей, відгуків у пресі, про те, що цим світовим єднанням хорів Я. Бабуняк відкрив нову сторінку в історії хорово-мистецького руху. Один із стендів присвячений вшануван-

ню маестро Бабуняка Україною. Представлені також матеріали про відкриття пам'ятної таблиці на фасаді школи на пошанування Ярослава Бабуняка – співака, бандуриста, популяризатора української пісні в світі та його батька Ілярія – знаного хормейстера не лише у Вербові; нагородження всеукраїнськими преміями – літературно-мистецькою та громадсько-політичною ім. братів Богдана і Левка Лепких, а також – ім. Івана Огієнка; відзначення Подякою Міністерства культури і туризму України, почесним званням та медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, присвоєння Указом Президента почесного звання «Заслужений діяч мистецтв України» та про нагородження Почесною грамотою Кабінету Міністрів хору «Гомін», засновником якого є Я. Бабуняк.

Оскільки музей створений у школі, то й значна кількість експонатів присвячена школі. Тут зберігаються фарфорова і скляна чорнильниці (діалектною мовою «каламарі»), ручка дерев'яна (з пером із зірочкою), якою перестали писати ще у 60-х рр. ХХ ст., з появою ручок-наливанок; хімічний олівець і ручка-наливанка, яку змінила кулькова. Є навіть гусяче перо, яким писали у давнину. Серед експонатів – пропис, зошити з каліграфії учнів 60-х рр. ХХ ст.; колишнє шкільне приладдя: дерев'яний пенал, готувальня для креслення, лекала і зразки креслення; колишня військова форма, яку школярі носили на уроках військової підготовки; колишня шкільна форма коричневого і темно-синього кольорів із білим святковим і чорним робочим фартушками; фото учениці-відмінниці навчання Ольги Григорівни Бідули. Представлені сумки, портфелі, чемодани різних років, навіть полотняна торбина.

На стендах і стелажах музею висвітлена історія старої школи, починаючи від дяківки (школи при церкві) до сучасної. Школа у радянські часи розміщувалася у 4-ох корпусах: два класи у старій школі, три – у пізніше збудованій школі, три класи у Народному Домі, три – на проборстві (колишньому помешканні пароха села отця В. Кушніра). Школа була неповною середньою, загальноосвітньою у різні роки: шестирічною, семирічною, восьмирічною, а згодом – дев'ятирічною (I-II ступенів). Виховала плеяду достойних українців, патріотів села і України. Стенди і матеріали про школу розповідають про вчителів-

Учнівське приладдя у старій школі

предметників, їх досягнення у роботі з учнями. У куточку шкільної слави – нагороди (дипломи, грамоти, кубки, подяки, медалі). Найбільше їх мають шкільні спортсмени і учасники художньої самодіяльності. «Вербівська школа не є спеціалізованою музичною. Але у ній добре оснащений музичний кабінет (є скрипки, цимбали, контра-

бас, ударні установки, трикутник, домри, сопілки, акордеони, баяни, піаніно). Отже, кожен учень протягом навчання в школі у гуртках має можливість опанувати гру на декількох інструментах» [10, с. 56]. Світлини розповідають про плідну музично-культурну роботу школи під керівництвом родини Петрівих – батька Тараса Васильовича і сина Ігоря Тарасовича. У школі діють, крім дуетів, квартетів та вокальних ансамблів, ансамблі сопілкарів, домристів, баяністів та оркестр народних інструментів. Вербівський ансамбль ще до початку незалежності України виступав у Києві на ВДНГ (Виставці досягнень народного господарства), у Гідропарку та інших людних місцях Києва з купальською, ліричною й патріотичною програмами. Про музичні традиції Вербова й школи та музично-естетичне виховання йшлося в Дрогобичі у виступі студентки О. Маруняк на Всеукраїнському науково-практичному семінарі студентів, аспірантів, молодих вчених [10, с. 55–59]. Збірник виступів – серед експонатів музею.

Відведене місце музичним гуртам, які у свій час діяли в селі (капели Кондратова, Бідулова) і були знані далеко за межами району та мали широку весільну географію; драматичним колективам різних років; теперішньому театрові гумору. Нагороди свідчать про їхні чималі досягнення. Експонуються різьблені вироби учителя О. В. Чепіля та його учнів – учасників різноманітних виставок.

Один із стендів висвітлює відкриття нової школи, відомості про організатора її побудови, колишнього директора Григорія

Івановича Стеблянка. На видному місці – символічний ключ від школи (робота шкільного працівника – майстра Василя Григоровича Чепіля).

Зібрані матеріали розповідають і про с. Вербів, – зокрема, цікавим є стенд «Вербів – наша колиска». Тут подано найважливіші віхи з історії с. Вербова, світлини; присвячені селу твори учнів, місцевих поетів, композиторів, художників, статті і газетні замітки про село; зібрані учнями гумор, прислів'я, приказки, пісні, що побутують у селі; основні відомості про найяскравіших представників січового стрілецтва (УСС), українського військового об'єднання (УВО), організації українських націоналістів (ОУН), УПА, дивізію «Галичина» – І-шу Українську Дивізію Української Національної Армії, учасників Другої світової війни; про депортованих більшовицьким режимом у Сибір, участь вербівчан у національно-визвольній боротьбі. Якщо у Народному домі в музеї національно-визвольної боротьби – на стендах, то у школі – в альбомах-файлах коротко подана історія пам'ятників, пам'ятних хрестів, знаків (їх коло 30-ти на території села, в тому числі 2 – на території школи: погруддя-пам'ятник Т. Шевченку та жертвам Другої світової війни), пам'ятних таблиць (одна з яких – на стіні школи, присвячена відомим культурно-музичним діячам, батькові і синові – Ілярію та Ярославу Бабунякам).

Представлено книги, подаровані музею про січових стрільців, ОУН, УПА, Другу світову війну, фашистські концтабори. Експонується карта більшовицьких таборів, де перебували вербівчани. Окремі стенди і матеріали, особисті речі, спогади ознайомлюють відвідувачів про трагедії голодоморів, Чорнобильської АЕС, про Помаранчеву революцію, міжнародні події, учасниками яких були вербівчани – колишні випускники школи: про світові конгреси українців у США (III-й, 1974 р.), у Києві в роки незалежності (III-й – 2001 р.; IV-й – 2006 р.); про Міжнародне літературно-мистецьке Шевченківське свято на Тернопіллі (травень 2007 р.), про Міжнародний круглий стіл із питань вивчення української мови в діаспорі (грудень 2007 р.) і I-й світовий економічний форум (грудень 2007 р.), учасниками яких були вихідці Вербова. Розділ музею «Журавлиний ключ» присвячено вербівській діаспорі, яка допомогла коштами у спорудженні монументу «Борцям за

волю» та провіднику національно-визвольної боротьби С. Бандері, у ремонті Народного Дому й церкви, сприяє наповненню матеріалами та експонатами музеїв села.

Під гаслом «Кожна школа славна не кількістю, а славою своїх учнів» у експозиції представлені вербівчани, імена яких внесені у книгу пошани села, до енциклопедій Тернопільщини (ТЕС) та Сучасної України (ЕСУ), різних енциклопедичних довідників. Це – науковці, громадсько-політичні та культурно-освітні діячі, члени творчих спілок (літератори, художники, журналісти, народні майстри), люди, які мають заслужені звання, державні нагороди за трудові (Чернецький Б., Одуд О., Гевка Т. – орден «Знак пошани») і бойові заслуги (Крук С., Солонинка М., Семчишин Д. – орден «Червоної зірки»), лауреати різноманітних Всеукраїнських премій та Міжнародних фестивалів. Є стенд про почесних мешканців села, серед яких – родина Бабуняків. У експозиції про школу представлені документи, нагороди вчителів, відзнаки, посвідчення, листи, спогади відмінників освіти України М. Г. Білоуса і П. І. Лужецького (60-ті рр. ХХ ст.), грамоти про нагородження медалями за довголітню і сумлінну працю учителів С. Тих, І. Бабуняка (20–30-ті рр. ХХ ст.). Цікавим експонатом є відзнака Української Галицької Армії Євгена Петрицького – члена родини колишнього директора школи Івана Петрицького.

У музеї експонуються наукові книги, робота (копія) на вчене звання кандидата геолого-мінералогічних наук Петра Чепіля – заслуженого працівника промисловості України, академіка Української нафто-газової академії, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, почесного розвідника надр України, автора карт нафтогазових родовищ України; скальпель та інше хірургічне приладдя знаного хірурга з пересадки нирок Петра Кондрата зі Львова; фотографії архітектурних авторських і співавторських об'єктів Лідії Кутної – лауреата Державної премії колишнього СРСР і державної премії незалежної України (1999 р.); рахівниця заслуженого економіста України Теодора Гевки, матеріали делегатів Всесвітніх форумів українців: III-го (2001 р.) – Я. Бабуняка, IV-го (2006 р.) і V-го (2011 р.) – Я. Павлів; книги літераторів Ганни Гультай, Ірини Кочило, Марії Дуди, братів Богдана та Миколи Дудів, Надії Тисячної, Марії Кані-Болух, Івана Білоу-

са, релігійного діяча Івана Лужецького; подаровані роботи художника Я. Крука, Г. Тремби, О. Бакович; вишивки народних майстринь К. Костів, М. Віятник, М. Хамар; статті, збірники зі статтями члена НТШ Я. Павлів, книги і статті С. Хамара – дослідника історії села, громадського діяча – члена «Меморіалу» та його групи «Пошук»; наукові роботи братів Дмитра (інженера), Івана (юриста), сестри Надії (педагога) з родини Радиків; книги професора словесності Люблянського університету (Словенія), секретаря Союзу українців Словенії Андрія Гевки; збірка пісень учителя співів-композитора Петріва І.Т.; підручник з нейрохірургії молодого науковця Петріва Т.І.; альбом з фотографіями зачісок та нагороди майстра-перукаря Ольги Гондз – дипломантки європейського та інших чемпіонатів; народний одяг села Вербів та дещо з народного побуту.

До унікальних експонатів музею у школі належать рушник Міжнародного літературного та культурно-мистецького Шевченківського свята, що відбулося на Тернопільщині у травні 2007 р. Рушник вишитий не нитками, а автографами багатьох визначних особистостей – гостей свята (близько 100 автографів) – і не лише автографами, а й побажаннями тернополянам, зокрема й вербівчанам. Є на цьому рушникові побажання від народної артистки України Ніни Матвієнко, тодішнього голови спілки письменників В. Яворівського, голови ВУТ «Просвіта» П. Мовчана, багатьох лауреатів Шевченківської премії, у тому числі і Василя Лопати – письменника, художника-графіка, автора української гривні, дві купюри яких з автографом теж стали експонатами. Відвідувачі з подивом оглядають у музеї вербівську Шевченкіану (значки, марки, книги, присвячені Шевченку, матеріали Міжнародного Шевченківського свята, фотографії його трьохденних подій на Тернопільщині; диск, на якому близько тисячі фотографій свята.

Інтерес відвідувачів викликає «Кобзар», ілюстрований заслуженим художником України Василем Лопатою із його автографом, а також виставка «Кобзарів» різних років і видань. Велику увагу відвідувачів музею привертають фотоілюстрації скарбу Княжої доби (XI–XII ст.), знайденого у 1927 р. у Вербові. Згадки про цю знахідку були опубліковані у журналі «Життя і знання» за 1928 р., «Записках НТШ» (Львів) та декількох книгах [11, с. 6; 12, с. 136; 13, с. 220].

Викликає цікавість експозиція, присвячена історії України. Тут зберігається пакетик землі, привезеної із Трипільля, представлені книги і диски про Трипільську культуру; кам'яна бойова сокира (часів до нашої ери), знайдена на території села учителем історії В. М. Часковським. У школі діяли виставки місцевих художників, народних майстринь, фотомайстрів, зразків вишивки минулого століття, домашнього музею «Із бабусиних скринь» та писанок понад 50-літньої давності родини Маруняк-Павлів, виставка вербівчан «Моя найдорожча писанка» та інші.

Рада музею постійно в пошуку. Має у плані вивчити кожну вулицю, історії славних родин; зібрати матеріали про всіх випускників школи, їх досягнення; підготувати резерв екскурсів для оглядових і тематичних екскурсій, зібрати матеріали про видатних людей навколишніх місцевостей, цікавинки про школярів-вундеркіндів України і світу; оформити краєзнавчий куточок ілюстрованих звітів про цікаві екскурсії учнів та випускників рідним краєм, Україною та зарубіжжям і спогади про найяскравіші враження. Музей відвідали за роки існування багато колишніх учнів, численні гості села, школи. Він працює у тісній єдності із шкільною світлицею духовності, парафіяльним та сільськими музеями. Оскільки на фасаді школи меморіальна таблиця, присвячена відомим культурно-освітнім і музичним діячам Ілярію Бабуняку та його сину Ярославу, а Ірина (дочка і сестра) загинула на полі бою в боротьбі за Україну, то й музей у 2012 р. одержав назву імені родини Бабуняків. У цьому ж році музей спільно із дирекцією школи, місцевою «Просвітою», церквою та Народним домом відзначив 100-річчя приходу в село родини Бабуняків, 90-річчя з дня народження Ірини Бабуняк, сороковини й річницю пам'яті Ярослава Бабуняка та підготував вечір, приурочений 90-літтю з дня його народження.

Музей імені родини Бабуняків – єдиний володар родинного архіву Я. Бабуняка, який ретельно тематично комплектувала дружина маестро пані Тамара понад півстоліття. Матеріали музею стали об'єктом дослідження для молодих науковців. Експедиційний загін учнів вербівської школи підготував три роботи на конкурс «Слава України». За матеріалами про Я. Бабуняка Ольга Будар з Бережанської гімназії написала дві наукові роботи і одержала призові місця (у Тернополі у Малій Академії Наук – 1 місце, у Києві за результатами міжнародного

конкурсу «Мій рідний край», який проводив «Союз українок», робота Ольги здобула найвище визнання – «Перлина конкурсу». Випускниця Національної Музичної Академії ім.П. Чайковського (м. Київ) Олена Маруняк захистила на «відмінно» магістерську роботу «Мистецька діяльність Я. Бабуняка та його роль у музично-культурному житті української діаспори» (2013 р.). На основі матеріалів музею ім. родини Бабуняків О. Маруняк підготувала монографію про Я. Бабуняка, а культурно-просвітницька секція Тернопільського обласного відділення товариства «Україна-Світ» – книгу про хор «Гомін».

У районі є музеї, які присвячені Б.Лепкому (Бережани, Ратуша), родині Лепких (с. Жуків), М. Шашкевичу (Бережанська СШ №1), діячці ОУН-УПА Г.Дидик (с. Літянин, школа), громадсько-політичному діячеві І. Гавдиді (с.Саранчуки, школа). Музей у Вербівській школі – перший, де широко висвітлена діяльність всесвітньовідомого діяча в галузі музичного мистецтва Я. Бабуняка та його духовно-патріотичної родини. Цей музей з його наповненням вартий того, щоб бути включеним у районний і обласний екскурсійні маршрути «Видатні особистості краю», для показу по обласному телебаченню у програмі «Музеями Тернопільщини», у проведенні днів сільських шкільних музеїв у Тернопільському обласному та Бережанському краєзнавчих музеях.

Музей імені родини Бабуняків відіграє важливу роль у поглибленні знань з історії рідного краю і ознайомленні з його видатними особистостями. Він є цікавим не тільки для фахівців і любителів музичного мистецтва, але й для відвідувачів різного віку і професій.

Список використаних джерел

1. Павлів Я. Музейний краєзнавчий комплекс села Вербів Тернопільської області / Ярослава Павлів // Україна. Духовні острови. Збірник текстів учасників всеукраїнського конкурсу. – Луцьк, 2008. – С. 341 – 345.
2. Павлів Я. Ярослав Бабуняк / Ярослава Павлів // Тернопільський енциклопедичний словник. – Т. 1. – Тернопіль: Збруч, 2004. – С. 62;
3. Головин Б., Мазурак Я. Ілярій Бабуняк / Богдан Головин, Ярослава Мазурак // Тернопільський Енциклопедичний Словник. – Т. 4. – Тернопіль: Збруч, 2009. – С. 24.
4. Головин Б. Ірина Бабуняк / Головин Богдан // Тернопільський Енциклопедичний Словник. – Т. 4. – Тернопіль: Збруч, 2009. – С. 24.

5. Паньків Я. Рімінський ансамбль «Бурлака» в моїй пам'яті / Ярослав Паньків. – К.: Видавництво ім. О. Теліги, 2003. – С. 29.
6. Цигилик О. Золотий камертон Ярослава Бабуняка / Олег Цигилик // «Вільне життя», № 26. – Тернопіль, 12.03.2002. – С. 3.
7. Павлів Я. Піснею кріпив любов до України / Ярослава Павлів // «Жайвір», № 4. – Бережани, 2001, серпень. – С. 5.
8. Луців В. Від Бистриці до Темзи / Володимир Луців. – Львів: Дивосвіт, 1999. – С. 151.
9. Пласт у Великій Британії / ред. Оксана Парацук // Львів: Кальварія, 1999. – С.99.
10. Маруняк О. Форми і методи вдосконалення музично-естетичного виховання у загально-освітній школі / Олена Маруняк // Історія, теорія та практика музично-естетичного виховання. Матеріали всеукраїнського науково-практичного семінару студентів, аспірантів, молодих вчених. – Дрогобич, 2007. – С. 55 – 59.
11. Бережанська земля // Історико-краєзнавчий збірник. – Т. 1. – Торонто – Нью-Йорк. – С. 6.
12. Коржухина Г.Ф. Русские клады IX – XIII веков / изд. Академии наук СССР. – Москва-Ленинград, 1954. – С.136.
13. Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича – Київ: Мистецтво, 1997. – С. 220.

Olena Marunyak

LOCAL HISTORICAL, CULTURAL AND EDUCATIONAL MUSEUM. FAMILY BABUNYAKIV VERBIVSKIY IN A SECONDARY SCHOOL I-II DEGREE BEREZHANSKY DISTRICT

The article highlights the formation and development of the historical and regional cultural and educational museum of family Babunyakiv Verbivskiy in secondary school and II levels Berezhansky area, describes the contents of the museum exhibits.

Key words: Babunyak's family – Yaroslav, Ilyariy, Iryna, choir, bandura, school, exhibitions, displays, archives.